

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan raskauden keskeyttämisestä annettuun lakiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan raskaus voitaisiin keskeyttää vielä 20. raskausviikon jälkeenkin, jos sikiöllä on luotettavalla tutkimuksella todettu vaikea sairaus tai ruumiinvamma. Raskautta ei kuitenkaan tällaisessa tapauksessa saisi keskeyttää 24. raskausviikon jälkeen. Voimassa olevien säännösten mukaan raskauden keskeyttäminen 20. raskaus-

viikon jälkeen on mahdollista vain, jos äidillä voidaan katsoa olevan sellainen sairaus tai ruumiinvika, jonka vuoksi raskauden jatkuminen tai lapsen synnyttäminen vaarantaisi hänen henkensä tai terveytensä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian hyväksymisen jälkeen.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain (239/70) 5 §:n 1 momentin mukaan raskaus on keskeytettävä niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista, ja 2 momentin (564/78) mukaan raskautta ei muun syyn kuin naisella olevan sairauden tai ruumiinvamman vuoksi saa keskeyttää 12. raskausviikon jälkeen. Lain 5 §:n 3 momentin mukaan lääkintöhallitus voi, jollei nainen raskaaksi saatettaessa ollut täyttänyt 17 vuotta tai jos siihen muuten on erityistä syytä, antaa luvan raskauden keskeyttämiseen myös 12. raskausviikon jälkeen, ei kuitenkaan enää 20. raskausviikon jälkeen. Näin on laita myös siinä tapauksessa, että keskeytysperusteena on, että lapsi olisi vajaamielinen tai että lapsella olisi tai lapselle kehittyisi vaikea sairaus tai ruumiinvika.

Raskaus voidaan kuitenkin sen kestoajasta riippumatta keskeyttää kahden lääkärin lupapäätöksellä, kun kysymyksessä on naisen sairaus tai ruumiinvika, jonka vuoksi raskauden jatkuminen tai lapsen synnyttäminen vaarantaisi naisen hen-

gen tai terveyden (lain 1 §:n 1 kohta ja 5 §:n 2 momentti).

Jatkuvasti parantuvan sikiödiagnostiikan ansiosta vaikeita sikiövaurioita voidaan todeta jo raskauden aikana, mutta usein vasta kun 20. raskausviikkoa on täyttymässä tai jo täyttynyt. Voimassa olevien säännösten mukaan raskautta ei voida keskeyttää enää 20. raskausviikon jälkeen, vaikka olisi todettu vaikea sikiöpämuodostuma, esimerkiksi lapsen elinkyvyyttömyyttä merkitsevä aivojen täydellinen puuttuminen. Näissä tapauksissa raskauden keskeyttäminen on mahdollinen vain, jos äidillä voidaan katsoa olevan sellainen sairaus, jonka perusteella keskeytys on oikeutettu. Tällaisena voisi tulla kysymykseen esimerkiksi elinkyvyyttömän lapsen odottamisen aiheuttama masennus- tai tuskatila. Näin joudutaan äidin luonnolliselle järkytykselle antamaan lääketieteellinen diagnoosi.

Myös silloin kun sikiövaurio voidaan todeta ennen 20. raskausviikon päättymistä, tulisi vanhemmilla olla riittävästi harkinta-aikaa raskauden keskeyttämis- tai jatkamispäätöksen tekemistä varten.

Ruotsissa raskaus voidaan lain mukaan keskeyttää vapaasti 12. raskausviikon loppuun saakka, jollei keskeytys naisen sairauden takia aiheuta vakavaa vaaraa. Myöskään 13.—18. raskausviikolla tapahtuvalle keskeytykselle ei ole säädetty edellytyksiä, mutta edellä mainittujen esteiden poissulkemiseksi tarvitaan erityinen selvitys naisen olosuhteista. Keskeytys voidaan 18. raskausviikon jälkeen suorittaa vain sosiaalihallituksen luvalla erityisestä syystä, ei kuitenkaan enää, jos on syytä otaksua, että sikiö on elinkelpoinen. Käytännössä sosiaalihallituksen lautakunta on asettanut elinkelpoisuuden rajaksi 24 raskausviikkoa. Poikkeuksena tästä on tapaus, jossa raskauden jatkuminen naisen sairauden tai ruumiinvian vuoksi aiheuttaisi vakavaa vaaraa hänen hengelleen tai terveydelleen.

Norjassa on voimassa samantapainen lainsäädäntö. Tanskan lainsäädännössä aikarajasta ei ole mainintaa. Teoreettinen aikaraja Englannissa on 28 raskausviikkoa, Hollannissa ja Saksassa 24 raskausviikkoa ja Kanadassa 20 raskausviikkoa.

2. Ehdotetut muutokset

Edellä olevan perusteella raskauden keskeyttämisestä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 5 a §, jonka mukaan lääkintöhallitus voisi 20. raskausviikon jälkeenkin antaa luvan raskauden keskeyttämiseen, jos lapsivesi- tai ultraäänitutkimuksella, serologisilla tutkimuksilla taikka muulla vastavalla luotettavalla tutkimuksella on todettu vaikea sikiön sairaus tai ruumiinvika, ei kuitenkaan 24. raskausviikon jälkeen. Lisäksi ehdotetaan lain 6 §:n 1 momentin 3 kohtaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan raskaus voidaan 5 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa keskeyttää vain lääkintöhallituksen luvalla.

3. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu lääkintöhallituksessa. Raskauden keskeytyksiä käsittelevä erityisistunto kiinnitti huomiota uusien tutkimusmenetelmien esiin tuomiin tapauksiin, joissa 20. raskausviikko oli juuri täyttymässä tai jo täyttynyt.

Asiassa ovat antaneet lausuntonsa lääkintöhallituksen asettamat äitiyshuollon asiantuntijaryhmä ja sikiövaurioryhmä. Äitiyshuollon asiantuntijaryhmä on ehdottanut lakia muutettavaksi siten, että raskauden keskeyttäminen 20. raskausviikon jälkeen olisi mahdollista naisen niin halutessa ilman aikarajaa silloin, kun sikiö on varmuudella todettu elinkyvyyttömäksi. Sikiöllä todettujen muiden vakavien vaurioiden kohdalla suositellaan aikarajaksi 24. raskausviikkoa. Sikiövaurioryhmä on esittänyt, että lakia muutettaisiin niin, että keskeytys todetun vaikean sikiön epämuodostuman tai sairauden yhteydessä voitaisiin suorittaa 2—4 viikkoa nykyistä 20. viikon rajaa myöhemmin. Lausunnonantajat ovat todenneet lisäksi, että päätöksenteko jää perheelle, jota terveydenhuoltohenkilöstön tulisi kaikin tavoin tukea, oli päätös sitten raskauden keskeyttäminen tai jatkaminen.

4. Voimaantulo

Perusteluista ilmenevistä syistä lainmuutosten olisi tultava voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan raskauden keskeyttämisestä 24 päivänä maaliskuuta 1970 annetun lain (239/70) 6 §:n 1 momentin 3 kohta sekä

lisätään lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

5 a §

Sen estämättä, mitä 5 §:ssä on säädetty, lääkintöhallitus voi antaa luvan raskauden keskeyttämiseen, jos lapsivesi- tai ultraäänitutkimuksella, serologisilla tutkimuksilla taikka muulla vastaavalla luotettavalla tutkimuksella on todettu vaikea sikiön sairaus tai ruumiinvika, ei kuitenkaan kahdennenkymmenenneljännen raskausviikon jälkeen.

6 §

Raskaus voidaan keskeyttää:

— — — — —
3) 1 §:n 5 kohdassa ja 5 §:n 3 momentissa sekä 5 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa lääkintöhallituksen luvalla.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 22 päivänä maaliskuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Eeva Kuuskoski-Vikatmaa*

Laki

raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan raskauden keskeyttämisestä 24 päivänä maaliskuuta 1970 annetun lain (239/70) 6 §:n 1 momentin 3 kohta sekä
lisätään lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Raskaus voidaan keskeyttää:

3) 1 §:n 5 kohdassa ja 5 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa lääkintöhallituksen luvalla.

5 a §

Sen estämättä, mitä 5 §:ssä on säädetty, lääkintöhallitus voi antaa luvan raskauden keskeyttämiseen, jos lapsivesi- tai ultraäänitutkimuksella, serologisilla tutkimuksilla taikka muulla vastaavalla luotettavalla tutkimuksella on todettu vaikea sikiön sairaus tai ruumiinvika, ei kuitenkaan kahdennenkymmenenneljän raskausviikon jälkeen.

6 §

Raskaus voidaan keskeyttää:

3) 1 §:n 5 kohdassa ja 5 §:n 3 momentissa sekä 5 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa lääkintöhallituksen luvalla.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .*